

встановлює права невід'ємні від кожної людини, та дає змогу будь-якій особі мати право на житло, працевлаштування, соціальний захист на ін. Спорами щодо розподілу майна займається цивільне та сімейне право. Там яскраво прослідковується сама процедура та можливі наслідки поділу майна, але ми повинні пам'ятати, що право на житл, в першу чергу гарантоване Конституцією України та має вищу юридичну силу, як і будь-яке інше право, і порушення цих прав може привести до відповідальності.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст. 160.
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 № 435-IV (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України...» від 30.03.2020 № 540-IX) *Відомості Верховної Ради України*. 2020. Ст. 368-5.
3. Кудрявцев О.Н. *Правоотношения между родителями и детьми*. Харьков. 1975. 56 с.
4. Ершова Н. *Имущественные отношения в семье. Государство и право*. 2003. № 5. С. 46-52.
5. Лісовий М. Соціальне сирітство дітей – проблема сьогодення. *Вісник прокуратури*. 2003. № 1. С. 113-115.
6. Мовчан О.В. *Житлові права дітей. Право і безпека*. 2014. № 4 (55). С. 204-208.

ДОСТУПНІСТЬ ПРАВОСУДДЯ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Шелевер Н. В.

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Пандемія коронавірусу COVID-19 повністю змінює життя людей та вносить свої корективи у роботу органів державної влади та місцевого самоврядування. Коронакриза показує, що світ повинен бути готовим до різноманітних викликів. У сучасному суспільстві важливим є безперерійна робота судової гілки влади. Позитивним моментом є те, що суди можуть проводити судові засідання в режимі відеоконференції. Таким чином, особа має можливість захистити своє порушене право.

Доступ до суду є складовою права на справедливий суд. Про це неодноразово йдеться у рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Ю.І. Матат зазначає: «... у справі *«Bellet v. France»* Суд зазначив, що ст. 6 § 1 Конвенції містить гарантії справедливого судочинства, одним із аспектів яких є доступ до суду. Рівень доступу, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принцип верховенства права в демократичному суспільстві. Для того, щоб доступ був ефективним, особа повинна мати чітку прагматичну можливість оскаржити дії, які становлять втручання у її права» [1, с. 32].

На погляд П.Д. Гуйван, «між тим, за принциповою позицією ЄСПЛ доступність правосуддя є невід'ємним елементом права на справедливий суд. Дійсно, вказане вище роз'яснення має велике значення, бо, якби було по-іншому, сама конструкція ст. 6 Конвенції була би безглуздою та неефективною, вона не захищала б право на те, що справа взагалі буде розглядатися. Сама конструкція права на справедливий суд стала би безглуздою та неефективною. Адже, Конвенція спрямована на те, щоб гарантувати не теоретичні або ілюзорні права, а права, здійсненні на практиці і ефективні. Це особливо відноситься до доступу до правосуддя в світлі того значення, яке має в демократичному суспільстві право на справедливий судовий розгляд. Тож Конвенція реально захищає право на те, що справа взагалі буде розглядатися, відтак право на справедливість включає можливість доступу до суду як свій елемент. При цьому доступ постулюється як безперешкодна можливість звернутися до суду без спеціальних дозволів, обтяжливих досудових засобів врегулювання спорів, проходження спеціальних процедур тощо. Приміром, прямим порушенням повноваження на доступ до суду є необхідність отримання спеціальних дозволів на звернення до суду або обов'язок особи до моменту звернення до суду з позовом вичерпати передбачені законодавством способи досудового врегулювання спору чи внутрішньовідомчу систему подання скаргу» [2, с. 133].

Про порушення п.1 ст. 6 Конвенції в частині права на доступ до суду йдеться у рішенні ЄСПЛ у справі *«Мельник проти України»*. Так, заявниця звернулася до ЄСПЛ, бо було залишено без розгляду її касаційну скаргу на рішення суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду від 27 лютого 2002 р. у цивільній справі на підставі того, що згідно зі ст. 321 ЦПК України в редакції від 4 квітня 2002 р. вона пропустила строк для касаційного оскарження (один місяць). Таким чином, суд надав законіві зворотну дію в часі, а відповідно до його рішення заявниця повинна була подати касаційну скаргу ще до набрання чинності відповідною редакцією ст. 321 ЦПК України [3].

У справі *«Мацюк проти України»* ЄСПЛ зазначає про порушення п. 1 ст. 6 Конвенції в частині права на доступ до суду, а саме: суд

залишив без розгляду позовну заяву заявника про стягнення матеріальної шкоди, заподіяної незаконними діями податкової міліції, на тій підставі, що Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» було передбачено інший порядок розгляду таких скарг [4].

Суди мають враховувати те, що порушене право має бути відновлене. От із практики ЄСПЛ ми це бачимо. Суди повинні брати вищезазначене до уваги та не допускати у майбутньому аналогічних порушень Конвенції.

Часто на практиці ми є свідками того як судді безпідставно відмовляють у відкритті провадження у справі, здійснюють поверховий розгляд справ, використовують «телефонне право» тощо. От це і є причиною звернення до ЄСПЛ, як до гаранта справедливості, за захистом своїх порушених прав.

Література:

1. Матат Ю.І. Право на справедливий суд: практика Європейського Суду з прав людини і реалізація в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. С. 31-36.
2. Гуйван П.Д. Право на справедливий суд: сутність та темпоральні виміри за міжнародними стандартами. Харків: Право, 2019. 584 с.
3. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2006 року у справі «Мельник проти України», заява № 72286/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_049#Text (дата звернення: 01.12.2020).
4. Рішення ЄСПЛ від 10 грудня 2009 року у справі «Мацюк проти України», заява № 1751/03. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO6416.html (дата звернення: 02.12.2020).